

**UTÖKNING AV NATURRESERVATET JÄTTABERGET I ODENSJÖ
SOCKEN, LJUNGBY KOMMUN**

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar området som anges på bifogade karta, se bilaga 1, och som det beskrivs nedan som naturreservat. Naturreservatet skall heta Jättaberget.

Beslutet innebär att det befintliga naturreservatet Jättaberget utökas samt att det befintliga naturreservatet Ropareudden sammanförs med detta reservat. Till följd härav skall följande gälla för det nya naturreservatet Jättaberget.

Syftet med reservatet är att bevara en värdefull naturmiljö med främst bokskog som har mycket stora biologiska värden som livsmiljö för hotade växter och djur. Inom området skall på sikt bokskog och annan lövrik skog även nyskapas så att förutsättningar finns att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Syftet är också att området med sina naturvärden och läget vid sjön Unnen skall vara en tillgång för det rörliga friluftslivet.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen fastställer den till beslutet bifogade skötselplanen, se bilaga 2, för naturreservatets långsiktiga vård.

Länsstyrelsen utser Skogsvårdsstyrelsen i Jönköping-Kronobergs län till förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen upphäver besluten daterade den 23 september 1996 om naturreservaten Jättaberget och Ropareudden med ärendenummer 231-3403-96 respektive 231-3402-96.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

- 1.borra, spränga, gräva, schakta, dika, dikesrensa, dämma, utfylla, tippa, lägga upplag eller utföra annan åtgärd som förändrar områdets landformer eller avrinningsförhållanden,
- 2.bedriva täkt av berg, grus, morän, torv eller annan jordart,
- 3.ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse,
- 4.uppföra byggnad eller anläggning,
Anmärkning: jaktorn kan i vissa fall få uppföras efter att tillstånd medgetts från naturvårdsförvaltaren
- 5.anlägga väg, parkeringsplats, led eller ridstig,
- 6.anlägga brygga eller uppläggningsplats för båt,
- 7.anlägga luft- eller markledning,
- 8.avverka döda eller levande träd eller buskar,
- 9.stödutfodra vilt eller sätta ut salt- eller mineralstenar för vilt,
- 10.plantera in för trakten främmande djur- eller växtarter,
- 11.använda bekämpningsmedel, gödselmedel, kalk eller kemiska preparat,
- 12.upplåta mark för militär övning, motortävling, skyttetävling eller träning härför.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet enligt skötselplanen, bilaga 2.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom reservatet som framgår av skötselplanen, bilaga 2. Bland åtgärder i skötselplanen kan nämnas anläggande av parkeringsplats, igenläggning av dike, avverkning av gran samt övrig röjning och gallring.

C. föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att

- 1.förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning exempelvis genom att gräva, borra, måla, mejsla eller på annat sätt skada berghällar, block och dylikt,
- 2.framföra eller parkera motordrivet fordon eller släpvagn annat än på vägen fram till och inom anvisad parkeringsplats,
Anmärkning: vid hämtning av fällda älgar och annat större vilt får motorfordon användas
- 3.tälta,
- 4.elda,
- 5.bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
- 6.plocka eller gräva upp ris, örter, svampar, mossor och lavar annat än bär för husbehov,
- 7.samla insekter, snäckor, maskar eller andra ryggradslösa djur,
- 8.störa djurlivet t.ex. genom närgånget uppträdande vid fågelbo eller gryt,
- 9.sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel eller därmed jämförlig anordning.

Från föreskrifterna nummer 6, 7 och 8 undantas åtgärder, t.ex. plockning av enstaka svampar, som

ingår i av Länsstyrelsen i förväg godkänd vetenskaplig undersökning.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling. Föreskrifterna gäller även om de överklagas.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Jättaberget
Kommun	Ljungby
Registerområde (socken)	Odensjö
Läge	Vid sjön Unnens västra strand, ca 4,5 km NV Odensjö kyrka Topografiska kartan 5D Värnamo SV Ekonomisk karta 5D1C Moanäs (05312)
Gränser	Gränsen för naturreservatet följer fastighetsgränsen på land och i övrigt strandlinjen
Areal	37 ha
Fastighet	Odensjö-Bohult 1:4
Sakägare	Staten genom Naturvårdsverket, jaktarrendatorer
Förvaltare	Skogsvårdsstyrelsen i Jönköping-Kronobergs län

Natur

Här följer en beskrivning av hela det område som genom detta beslut blir ett naturreservat (beskrivningen inbegriper alltså även de delar som är naturreservat sedan tidigare). Området ligger vid sjön Unnens västra strand nordost om samhället Lidhult i västra delen av Kronobergs län. Berggrunden domineras av näringsfattig gnejs och jordarten är en sandig-moig morän. Huvuddelen av området består av fastmark men det finns också torvmark och sumpskog. Den sydöstra delen, Jättaberget, är en höjd som sluttar brant mot sjön. Här går berget i dagen.

Knappt halva arealen av området är idag bevuxen med bokskog. Markvegetationen i bokskogen är i huvudsak mager och av s.k. hedtyp. Av en karta från 1893 över

området framgår att hela området vid den tidpunkten låg inom inägomarken men att stora delar av området trots detta var "bokskog" eller "bokbeväxt mark". Bokskogen har mot denna bakgrund sannolikt lång kontinuitet i området även om trädbestånden under lång tid har varit mer glesa eller kanske i vissa delar bara bestod av spridda träd på öppen mark. Inom området finns några mindre delar som var åkermark vid den tiden. Röjnings/odlingsrösen från ännu äldre tider finns i stora delar av området.

I den södra delen, vid Jättaberget, finns den idag mest biologiskt värdefulla delen. Skogen domineras av ca 100-150-årig bok. Åldersfördelningen i skogen är varierad med många gamla grova träd och stor andel döda träd, både lågor och högstubbar. Här finns flera ovanliga och hotade arter av lavar, t.ex. stor knopplav (*Biatora sphaeroides*), rosa lundlav (*Bacidia rosella*), bokvårtlav (*Pyrenula nitida*) och kort parasitspik (*Sphinctrina turbinata*) som alla är med på Artdatabankens lista över hotade och sårbara arter. Samtliga är beroende av gammal skog med lång kontinuitet. Enligt Sunnerbo Naturskyddsförening finns bl.a. skalbaggen *Latridius brevicollis* (saknar svenskt namn) som främst lever på fnösktickor på gamla bokar i området. *Latridius brevicollis* karaktäriseras av Artdatabanken som sårbar d.v.s. dess överlevnad är inte säkerställd på sikt. I området finns också en stor förekomst, på ca 30 träd, av lunglav (*Lobaria pulmonaria*) och på ett träd savlundlav (*Bacidia incompta*) som båda vittnar om kontinuitet av gamla träd. Det har också visat sig i inventeringar att förekomsten av lunglav ofta signalerar att sällsynta och hotade organismer finns i närheten. I samband med Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering har i området också påträffats skärmstarr (*Carex remota*), fällmossa (*Antitrichia curtipendula*), platt fjädermossa (*Neckera complanata*), bokfjädermossa (*Neckera pumila*) och koralltaggsvamp (*Hericium coralloides*).

Vid Ropareudden i den nordöstra delen finns ytterligare ett stort ca 100-årigt bokbestånd. Beståndet är relativt likåldrigt och har idag bara enstaka döda träd. Lunglav finns i beståndet.

I den norra delen finns ytterligare ett lövbestånd med dominans av bok och ek. I den centrala delen av området finns en mosse som till största del är bevuxen med tall. Därutöver finns bl.a. flera idag ganska ensartade planterade granbestånd i olika

stadier på fastmark samt sumpskogar med blandbestånd.

Kulturhistoria

Området ligger i den relativt fornlämningsfattiga västra delen av Kronobergs län. Fornlämningsbilden är dock något osäker, då området inte har revideringsinventerats sedan 1950-talet. Vid den äldre inventeringen registrerades t.ex. inte fossil åkermark som fornlämnning, vilket gör att åtminstone denna fornlämningskategori med all säkerhet är underrepresenterad. Smålands museum har i samband med det nu aktuella ärendet besökt delar av området, men inte inventerat det i sin helhet, varför ytterligare lämningar än nedan beskrivna kan förekomma.

I den norra delen av det aktuella området finns två gravar registrerade, ett kvadratisk röse (RAÄ 101) och ca 130 meter väster därom en treudd, d.v.s. en stensättning med tre sidor (RAÄ 102). Gravarna härrör troligen från äldre järnålder (ca 500 f.kr.-550 e.kr.) eller möjligen yngre bronsåldern. Gravarna är av en mindre vanlig typ och signalerar bebyggelse i närområdet. Från samma tid härrör sannolikt de områden med fossil åkermark i form av röjningsrösen som finns dels i anslutning till gravarna, dels i södra delen av området. Vissa drag hos den fossila åkermarken, som kraftigare röjningsrösen och åkerytor med tendenser till terrasseringar, tyder på att delar av den kan ha tillkommit under senare tid.

Friluftsliv

Området har genom dess naturvärden och läget vid sjön Unnen också ett stort värde för det rörliga friluftslivet.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Jättaberget avsattes den 9 juni 1951 av dåvarande Domänverket som domänreservat. Ropareudden avsattes som domänreservat den 28 januari 1960. Naturvårdsverket och Assi Domän AB slöt 1995 ett avtal om naturreservatbildning av ett antal särskilt värdefulla domänreservat i hela landet, där dessa två områden ingick. Jättaberget och Ropareudden blev därefter naturreservat genom beslut av Länsstyrelsen den 23 september 1996. Strax därefter köpte

Naturvårdsverket markområdena av AssiDomän AB. Redan vid bildandet av dessa två reservat framkom synpunkter på att de skyddade områdena borde utökas med tanke på de stora naturvärdena även i omgivande mark och möjligheterna att på sikt där nyskapa ädellövskog. Det område som berör den nu aktuella utökningen har Naturvårdsverket 1998 köpt av Stora AB. Utökningen omfattar 26,3 ha mark som består av ädellövskog, myrmark, gran- och blandskog.

Ett förslag till beslut om bildande av reservat har skickats till sakägarna, i detta fall Staffan Eliassons jaktlag och Naturvårdsverket såsom markägare, som har förelagts att framställa eventuell erinran inom viss tid. I förslaget till beslut fanns en föreskrift som förbjöd jakt på annat än älg, rådjur, hare, räv och mink. Naturvårdsverket har inte yttrat sig. **Staffan Eliassons jaktlag** har genom Magnus Eliasson framfört i huvudsak följande. Jaktlaget ser mycket positivt på utökningen av naturreservatet men har följande erinringar. De vill ha möjlighet att placera ut jakttorn i reservatet för att upptäcka viltet lättare och för att öka säkerheten. De vill få rätt att bedriva jakt på vid varje tillfälle lovligt vilt enligt gällande jakttidtabell och övriga jaktlagar. Om detta ej medges vill de ha möjlighet att, utöver vad som är föreslaget i föreskrifterna, även bedriva jakt på kronhjort, dovhjort, vildsvin, kanin, grävling, iller, mård, orre, tjäder, gräsand, knipa, kricka, morkulla, kanadagås och mårdhund. De vill kunna hämta övrigt vilt, inte bara älg, med motorfordon. De tycker att område 4 ska få användas som viltåker. De undrar vidare om det kommer att bli tillåtet att stödutfordra vilt, om salt- och mineralsten får sättas ut, om räv och grävling får jagas i gryt med grythund inom reservatet.

Förslaget till beslut har även skickats på remiss till Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Smålands museum, Ljungby kommun, Stora Skog AB, Naturskyddsföreningen i Sunnerbo, Kronobergs Ornitologiska förening samt Lennart och Karin Bogg (som tidigare har använt delar av området för fårbeta). Följande yttranden har kommit in.

Naturvårdsverket har i telefonsamtal från Rolf Löfgren påpekat att föreskrifter under **A** enbart ska omfatta inskränkningar inom jord- och skogsbruk

eftersom föreskrifter för allmänheten under **C** även gäller markägaren.

Skogsvårdsstyrelsen tillstyrker den föreslagna utvidgningen. De har också kommit med synpunkter på föreskrifter och skötselplanen, bl.a. följande. Jakt kan styras genom avtalen om jaktupplåtelse eftersom Naturvårdsverket är markägare. Jakt på vildsvin och kanske ytterligare arter bör kunna tillåtas. Grytjakt bör ej vara tillåten. Orienteringstävling behöver knappast förbjudas. Målet med skötselområde 1A (se bilagda skötselplan) bör ändras till "ädellövskog med stor andel mycket grova träd". Avvecklingen av gran i skötselområde 2 bör i vissa delområden ske långsammare för att minska konkurrensen från kruståtel eller på grund av risk för stormfällning.

SGU tillstyrker utökningen men föreslår att beslutet kompletteras med en kortfattad beskrivning av berggrund, jordarter och jorddjup eftersom dessa parametrar utgör grunden och förutsättningar för vegetation och djurliv. Det ger också allmänheten större förståelse för den betydelse som geologiska förhållanden har för naturmiljön.

Smålands museum anser att området genom förekomsten av de två gravarna och den omgivande fossila åkermarken är av kulturhistoriskt värde. Skyddet genom naturreservat är positivt genom att området blir lättillgängligare och öppnare genom omställning till lövskog. Av värde för fornlämningarnas bevarande är att sly och träd hålls borta från gravarna samt att markberedning eller andra markskador undviks i samband med förändringar av skogsbestånden.

Ljungby kommun har inget att erinra mot förslaget.

Naturskyddsföreningen i Sunnerbo framför att de i de flesta delarna tillstyrker föreslagna åtgärder men på bl.a. följande punkter har de annan uppfattning. I skötselområde 1A bör målet ändras till "delvis luckig ädellövskog med grova frihuggna värdeträd". Vedlevande organismer på framför allt ek gynnas av direkt solinstrålning på rot och stam. De anser liksom Skogsvårdsstyrelsen att avvecklingen av gran i skötselområde 2 bör ske långsammare med tanke på konkurrensen från kruståtel. De anser att båda vägarna bör vara öppna till området men att besökare

huvudsakligen kanaliseras till den mer strövvänliga Ropareudden.

Lennart och Carina Bogg, som äger en fastighet strax norr om reservatet, tycker att förslaget om utökning är i huvudsak bra. De är dock oroliga för vad planerna på parkeringsplatser och hänvisningar till det rörliga friluftslivets behov kan komma att innebära. De föreslår att en eventuell parkeringsplats placeras vid Jättaberget och att skyltning inte görs via vägen förbi Björkön och Bohult eftersom den vägen går över gårdsplanen för tre gårdar. De anser vidare att motiv saknas för att låta björkskogen i nordligaste delen ingå i reservatet och önskar istället köpa denna del.

MILJÖBALKENS REGLER OM NATURRESERVAT

Bestämmelser om skydd för naturen finns i 7 kap. miljöbalken (MB)(1998:808) och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FO).

Enligt 7 kap 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap 5 § MB skall i ett beslut om att bilda naturreservat anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet (inskränkning i pågående markanvändning). Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat får Länsstyrelsen enligt 6 § MB förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att vissa för skyddet nödvändiga åtgärder utförs inom reservatet. Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett naturreservat och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av Länsstyrelsen enligt 30 § MB och 22 § FO, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Länsstyrelsen skall enligt 3 § FO fastställa en skötselplan för reservatet. Planen anger de långsiktiga målen för skötseln av området och föreskriver vilka åtgärder som skall vidtas för att nå dessa mål. Skyddade områden förvaltas av den Länsstyrelse som beslutat om skyddet. Länsstyrelsen

får dock enligt 21 § FO besluta att en annan myndighet, juridisk person eller markägare som har förutsättningar för att ha ett sådant ansvar skall förvalta ett naturreservat.

Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt 7 kap MB skall enligt 25 § hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i detta kapitel får därför inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

MOTIVERING

Ädellövskogar i södra Sverige har pekats ut som särskilt viktigt att skydda. Detta beror på att dessa naturmiljöer har stor artrikedom och att kvarvarande arealer ur svenskt och europeiskt perspektiv är mycket små. Ett stort antal av de växt- och djurarter som idag är hotade är beroende av just gammal ädellövskog.

Den aktuella utökningen av de två reservaten innebär att ytterligare arealer med ädellövskog skyddas samt att bokskog och andra skogstyper med stor lövandel på sikt kan nyskapas inom området. Att arealen med lövskog blir större förbättrar förutsättningarna för att hotade arter ska kunna fortleva och utveckla livskraftiga bestånd i området och trakten. Förekomst av bl.a. mycket gamla och grova träd samt död grov ved är en förutsättning för detta växt- och djurliv främst lavar, svampar, mossor och insekter. Syftet med reservatet är främst att gynna arter knutna till mer eller mindre sluten skog. Eftersom området hyser ovanliga och hotade svampar och sannolikt kommer att användas som studielokal bedömer Länsstyrelsen att all svamp, även s.k. matsvamp, bör finnas representerad och därmed skyddas från plockning i området.

Området består sedan lång tid tillbaka av skogsmark och har inga stora naturvärden kvar från perioden som inägomark. Därför finns inga motiv att återskapa ett öppnare landskap med hävd i någon del. Björkskogen på före detta åkermark i nordligaste delen av området (skötselområde 4 i skötselplanen) har inga stora naturvärden idag men kommer att få det i framtiden genom de i skötselplanen föreslagna åtgärderna. Målet är att detta skötselområde hyser en mångfald av lövträdslag med stort inslag av gamla

och grova träd. Syftet med reservatet är just att utöka arealen av lövskog. Länsstyrelsen delar därför varken Lennart och Carina Boggs uppfattning att denna del bör undantas från reservatet eller jaktlagets öskemål om att området ska kunna användas som viltåker.

Eftersom syftet med reservatet inte motverkas av att jakt utövas finner inte Länsstyrelsen något skäl att begränsa jakten utöver gällande lagstiftning. Det är däremot inte önskvärt att styra viltet från intilliggande områden in i reservatet eller till vissa platser i reservatet. Stödutfordring av vilt och utsättning av salt- eller mineralsten bör därför ej ske. Jakttorn bör av säkerhetsskäl kunna tillåtas i begränsad omfattning efter prövning av naturvårdsförvaltaren.

Området ingår i länets naturvårdsprogram där det anges att området har stora naturvärden (klass 3 i en tregradig skala). Även i översiktsplanen för Ljungby kommun (antagen 1992) finns de stora naturvärdena uppmärksammade men det saknas rekommendationer för området.

Bevarandet av naturvärden i området går inte att förena med skogsbruk och långsiktigt skydd kan endast garanteras genom att naturreservat inrättas. Länsstyrelsen anser att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskild. Reservatsbildningen är förenlig med bestämmelserna i 3 och 4 kapitlet MB och med översiktsplanen för Ljungby kommun.

Eftersom skyddet för de befintliga naturreservaten nu tillgodoses genom detta reservatsbeslut bör de två besluten från den 23 september 1996 upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen bilaga formulär 3.

Wiggo Komstedt

Helene Pettersson

Bilagor

- 1 Karta
- 2 Skötselplan
- 3 Hur man överklagar

Kopia till

Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM +
delgivningskvitto
Ljungby kommun, 341 83 LJUNGBY
Smålands museum, Box 102, 351 04 VÄXJÖ
SGU, Box 670, 751 28 UPPSALA
STORA Skog AB, Box 137, 314 22 HYLTE BRUK
Naturskyddsföreningen i Sunnerbo, Lena Göransson,
Fallnaveka, 340 14 LAGAN
Kronobergs Ornitologiska Förening, c/o Per-Erik
Larsson, Ugglehults gård, 360 30 LAMMHULT
Lennart och Carina Bogg, Båtv. 3, 184 51 ÖSTERSKÄR
Staffan Eliassons jaktlag, c/o Staffan Eliasson
Tvärgatan 8 302 40 HALMSTAD + delgivningskvitto
Skogsvårdsstyrelsen, Box 7, 351 03 VÄXJÖ

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling